

FORTSÄTT
PRÖVA KÖP AV
GLESBYGDS-
FASTIGHET

Ett utredningsförslag vill slopa den förvävsprövning som länsstyrelserna nu kan göra när enskilda köper jord- och skogsbruksfastigheter i glesbygd och skärgårdar eller när såna köp sker mellan juridiska personer.

Glesbygdsverket vänder sig mot det förslaget och menar att det finns stora luckor i Jordförvävsutredningens analys och förslag.

SKOGSKLIPPARE

– För att motverka "skogs-klippare" och andra oseriösa köpare krävs enligt Glesbygdsverket en prövning vid alla köp av lantbruksenheter i glesbygd, så att länsstyrelserna inte tvingas godta uppenbara skenförbindelser om framtida bosättning, säger Harry Westermarck, arkitekt och utredare på Glesbygdsverket.

Jordförvävsutredningen har föreslagit att man slopar glesbygdsbestämmelserna eftersom bosättningsförbindelsen är alltför lätt att kringgå för oseriösa köpare och avslagen är få vid de köp som förvävsprövas. Dessutom skulle, enligt utredningen, en skärpt lagstiftning och tillsyn kräva en mångdubbel förstärkning av de administrativa resurserna.

Glesbygdsverket ifrågasätter dessa argument och ser en stor fara i att avhända länsstyrelserna en möjlighet att främja sysselsättning och boende i glesbygden.

NYA VÄGAR FÖR VUXENSTUDERANDE:
NÄTUNIVERSITET OCH LÄRCENTRA

I en rapport som presenterades för regeringen i början av september förordade Glesbygdsverket att ett nätbaserat universitet skulle utvecklas med syfte att erbjuda högskoleutbildning i alla delar av landet. Nu ser detta förslag ut att bli verklighet i och med utbildningsministerns proposition "Den öppna högskolan".

"Genom ett nytt svenskt nätuniversitet ska människor kunna läsa kurser eller längre utbildningar när och var det passar dem själva. Nätuniversitetet ger nya möjligheter till högskolestudier både för människor som bor långt ifrån ett universitet eller högskola och för människor i hela landet som vill studera vid sidan av ett arbete", skriver utbildningsdepartementet i ett pressmeddelande.

Detta ligger helt i linje med det förslag som Glesbygdsverket redovisade i rapporten "Högre utbildning i gles- och landsbygd – om tillgänglighet och nya vägar till utbildning".

HÄNSYN TILL VUXNA

– Med tanke på den situation vi står inför idag, med tomma platser på många högskolor, blir det allt viktigare att ta hänsyn till den grupp vuxna som faktiskt vill studera, men som kräver andra utbildningsformer, säger Marlen Ljusberg, utredare på Glesbygdsverket. Exempelvis visar en un-

dersökning bland Komvux-studerande att 70 procent är beredda att gå vidare till högskolestudier om utbildningen är bra och ges på hemorten.

Under 2002 kommer 211 miljoner kronor för 2 350 utbildningsplatser att fördelas till högskolor anslutna till nätuniversitetet. Nuvarande Distansutbildningsmyndigheten (Distum) avvecklas och istället bildas Myndigheten för Sveriges Nätuniversitet.

LÄRCENTRA

Utgångspunkten för Glesbygdsverkets rapport är att det även i gles- och landsbygd måste finnas fungerande system som möjliggör livslångt lärande och kontinuerlig kompetensutveckling.

Därför förordas också fortsatt uppbyggnad av lärcentra ute i kommunerna med möjlighet till direktkommunikation med olika högskolor. Ett förslag som fallit i god jord hos näringsdepartementet. Enligt biträdande näringsminister Ulrica Messing vill regeringen anslå pengar till kommunerna för uppbyggnad av särskilda lärcentra.

– Vi tycker också att det borde formuleras mål för vuxnas högskolestudier, motsvarande de som finns för ungdomar, säger Marlen Ljusberg.

Rapporten i sin helhet finns att läsa på webbplatsen www.glesbygdsverket.se

STÄNGDA BANKER SKRÄMMER IVÄG TURISTERNA

Försämrad bankservice drabbar turismnäringen på mindre orter. Det skriver landshövdingen i Dalarnas län och Glesbygdswerkets generaldirektör i ett gemensamt brev till Svenska bankföreningen.

I brevet ges exempel från Sälen, där bankkontoret inför sommarsäsongen stängdes för kontanthantering och växling av utländsk valuta. Kunderna hänvisades till Lima, tre mil bort, eller Malung på sju mils avstånd. Den enda uttagsautomaten i området kan bara användas under affärstid. Turismföretagen i området ser en risk att turister förkortar sin vistelse eller avstår från att återvända, skriver man i brevet.

Liknande försämringar har drabbat eller riskerar att drabba många orter, menar brevskrivarna som uppmanar Bankföreningen att göra en analys av bankernas försämrade tillgänglighet för mindre orter samt att utnyttja den tekniska utvecklingen för att förbättra för mindre orter och glesbygden.

SKYNDÅ PÅ OMBYGGNAD AV ELNÄTEN

Det är bra om en ombyggnad av elnätet till kraftigare ledningar påskyndas. Det skriver Glesbygdswerket i sitt yttrande över den statliga Elavbrottsutredningen.

Utredningen konstaterar att det med nuvarande utbyggnadstakt kommer att ta mellan 20 och 40 år innan alla oisolerade luftledningarna har hunnit bytas ut mot såna som bättre tål påfrestningar vid exempelvis oväder.

Glesbygdswerket instämmer i utredningens slutsats att det är oacceptabelt att ombyggnaden ska ta så lång tid, och tillstyrker att en leveranssäkerhetsavgift på 0,1 öre/kWh tas ut för att täcka en del av merkostnaden.

En fördel med det systemet skulle vara att alla elkunder får vara med och betala trots att kostnaderna för att bygga om oisolerade luftledningar troligen är störst i landsbygdsnäten.

Jönköping och Jämtland jämförs i OECD-studie

Den viktigaste förutsättningen för en dynamisk ekonomisk utveckling i landsbygdsregioner tycks vara att de små företagen är knutna till varandra i ekonomiskt inriktade nätverk. De här nätverken fungerar som en bas för att utbyta kunskap och för att påverka andra aktörer, till exempel högskolor eller myndigheter.

Det är en av slutsatserna i en rapport som Glesbygdswerket har gjort för OECD (Organisation for Economic Cooperation and Development). Den ska ligga till grund för kommande OECD-studier. I rapporten jämförs två landsbygdsregioner i Sverige – Jönköpings och Jämtlands län – med avseende på befolkningsutveckling, ekonomisk utveckling m m. Frågan är om det finns grundläggande faktorer som bidrar till att de båda regionerna utvecklas olika och om offentliga åtgärder har påverkat utvecklingen.

En av slutsatserna är alltså att det finns en starkt utpräglad nätverkskultur i båda länen men att man i Jönköpings län drar mest ekonomisk nytta av detta. I Jämtlands län finns också väl utvecklade nätverk, men de har främst varit inriktade på sociala behov, som till exempel att rädda skolor och affärer, konstaterar rapporten. De spelar därför inte samma roll för näringslivets utveckling men anses kunna få denna roll i framtiden.

En annan slutsats i rapporten är att universitet och högskolor är viktiga för länenas företagande. I Jönköping har man väl etablerade samarbetsformer kring både teknisk utveckling och företagsledning. Högskolan är inte på samma sätt förankrad i Jämtland, förmodligen därför att den inte har matchat näringslivets behov tillräckligt.

ILLUSTRATION: HANS AREN

Boende i skärgård orsakar het debatt

Debatten blev livlig efter det att Glesbygdswerket publicerade sin rapport om boende i kust- och skärgårdssamhällen i början av juli.

Rapporten togs fram inom ramen för Arkitekturåret 2001 och belyser de problem som uppstår i många attraktiva kust- och skärgårdssamhällen när hus för åretruntboende omvandlas till fritidshus. För att dessa samhällen ska kunna överleva långsiktigt krävs en bofast befolkning året om.

Rapporten redogör för hur våra nordiska grannländer med olika lagar försöker begränsa omvandlingen till fritidshus och vilka alternativ vi kan utreda i Sverige. Den redogör vidare för möjligheten att bättre utnyttja eller skärpa den svenska

lagstiftning som finns på området.

– Det är bra att frågan väcker sånt intresse eftersom situationen är akut i många kust- och skärgårdssamhällen, säger generaldirektör Pia Enochsson. Jag hoppas att vår rapport kan bidra till en konstruktiv diskussion om vilka åtgärder som bör prövas. Men jag vill klargöra att vi inte har föreslagit generella restriktioner för fritidsboende i skärgården, vilket har påståtts i debatten.

Rapporten heter "Planering för åretruntboende i kust och skärgård" och kan beställas från Glesbygdswerket på telefon 063-57 67 20.

Den kan också beställas eller laddas ner via vår webbplats www.glesbygdswerket.se

SVÅRT FÖR RENSKÖTARE VARA UTAN MOBIL OCH POST

Stora områden där man inte kan använda mobiltelefon, obefintlig postgång, sjukvård som kan vara svår att nå...

Problemen kan vara många för renskötare, och då speciellt under den tid man befinner sig i sommarvistena. Därför har Glesbygdsverket efter önskemål från Sametinget beslutat att göra en kartläggning av bristande infrastruktur i fjällområdena.

I kartläggningen ingår samebyarna Laevas och Sirkas i Norrbottens län, Ran i Västerbottens län samt några samebyar i Jämtlands och/eller Dalarnas län. Som ett led i kartläggningen har Glesbygdsverket besökt Ammarnäs i Västerbotten och träffat samer från Rans sameby.

FULL FART PÅ ARBETET I LEADER+

Arbetet är nu i full gång i de LAG-grupper som ingår i den svenska delen av Leader+. Den 3 juli fattade EU-kommisionen formellt beslut om det svenska programmet och därmed var den långa väntan över för de 12 grupper som redan förra hösten fick besked om att de kunde räkna med att få bilda LAG-grupper (Local Action Groups).

Det skrivs nu avtal mellan Glesbygdsverket och LAG-grupperna om hur arbetet ska bedrivas och den 19 september sammanträdde övervakningskommittén för Leader+ för första gången. Där antogs det så kallade programkomplementet. Av det framgår bland annat hur grupperna tänker välja ut vilka lokala projekt som ska få stöd och hur man tänker mäta att de mål man har satt upp för arbetet nås.

Under hösten kommer också en så kallad nätverksfunktion att upphandlas. Den ska samla in och förmedla kunskap mellan LAG-grupperna och även förmedla den utåt. Det ska bland annat ske via en särskild databas som byggs upp.

Nätverksfunktionen ska också fungera som en kontaktlänk till det europeiska nätverket för Leader+.

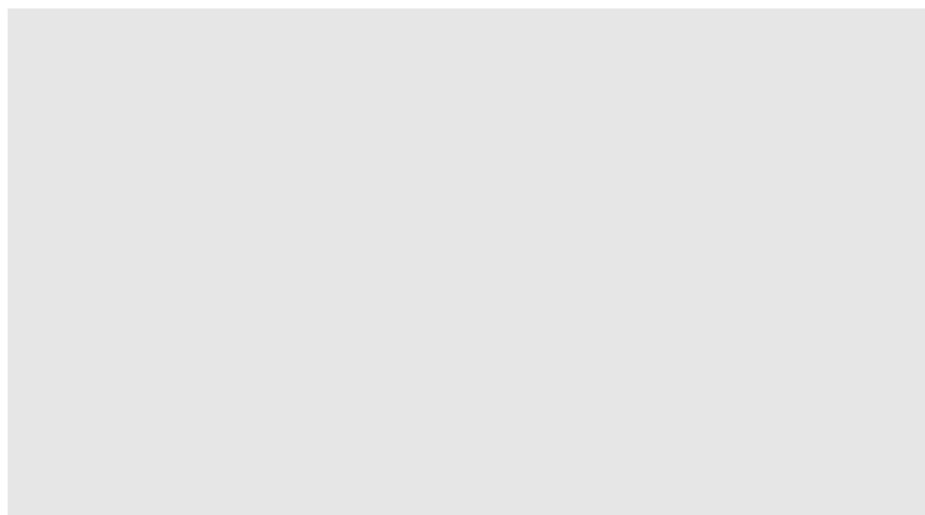

FOTO: TORE HAGSTROM/NORRLANDIA

Speciellt under den tid renskötarna och deras familjer befinner sig i sommarvistet kan det vara problem med täckningen för mobiltelefoner. Det är en av de brister i fjällområdenas infrastruktur som samerna pekar på.

Diskussionen kom att handla bland annat om problemen med täckning för mobiltelefoner samt om de svårigheter som uppstår när man flyttar mellan tre olika bostadsorter under året. Det kan till exempel vara svårt att få sjukvård eller

tandvård när man är på en annan plats än där man är skriven.

Kartläggningen går nu vidare i fler samebyar och materialet ska sedan sammanställas i en rapport med rekommendationer till åtgärder.

GLESBYGDSVERKETS ROLL BÖR SES ÖVER

Vilken roll ska Glesbygdsverket spela i den framtida regionalpolitiken? Det är en mycket aktuell fråga denna höst, dels med tanke på den regionalpolitiska propositionen, dels med tanke på den omorganisation som berört många andra myndigheter inom det regionala och näringspolitiska området.

Dessutom har Riksdagens revisorer tittat närmare på Glesbygdsverkets verksamhet. Revisorernas rapport publicerades i mitten av juni och remisstiden gick ut 14 september.

– Vi instämmer i revisorernas övergripande förslag att Glesbygdsverkets roll bör ses över. Vi har också på eget initiativ startat en dialog med näringsdepartementet om en sådan översyn redan innan Riksdagens revisorer påbörjade sin granskning, säger Jan Cederwærn, direktör på Glesbygdsverket.

De flesta övriga remissinstanser tillstyrker också förslaget att se över Glesbygdsverkets roll. Länsstyrelserna, de regionala självstyrelseorganen samt

Kommun- och Landstingsförbundet betonar vikten av det lokala och regionala utvecklingsansvaret medan t ex Konsumentverket anser det viktigt med en sektorsövergripande myndighet.

Gränsdragningen mellan Glesbygdsverket, Verket för näringslivsutveckling (NUTEK) och Institutet för tillväxtpolitiska studier (ITPS) diskuteras i flera av yttrandena.

ITPS menar att det inom den nya regionalpolitiken blir möjligt att skilja på tillväxtpolitiska och fördelningspolitiska uppgifter. Medan NUTEK och ITPS arbetar inom det förra bör Glesbygdsverket ges ett stramt definierat mandat att verka inom det senare. De små kommunernas nätverk, SmåKom, tycker att den roll som Glesbygdsverket har är nödvändig för att gles- och landsbygdsfrågorna ska kunna hävdas sig gentemot alla storstadsintressen, men de skissar också på andra alternativ till en central myndighet.

B

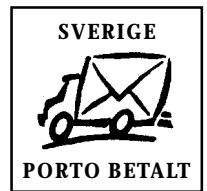

FOTO: LENNART JONASSON

Allt är inte elände!

Jag har noterat att verkets redovisningar av utveckling i landsbygd tas emot med mycket olika reaktioner beroende på om det är negativa eller positiva resultat vi lyfter fram.

När vi har anledning att rapportera om minskande serviceutbud eller negativa befolkningssiffror så ifrågasätts våra underlag och slutsatser sällan. Då förstärker och bekräftar vi den rådande eländesbilden av hur landet utanför de större städerna mår. Sådan rapportering kan tydligen köras hur många gånger som helst. Hur många gånger har inte Dagens Nyheter haft reportage på precis samma tema, glesbygdens långsamma men ofrånkomliga dödsprocess?

DET POSITIVA MISSTROS

Om vi däremot rapporterar positiva nyheter, som t ex att vi konstaterar att 30–65-åringar flyttar oftare till landsbygd än därifrån, så möts detta allt oftare med misstroende. Man ställer TCO:s, Cerums eller någon annans dystra framtidsprognos om hur vissa utpekade kommuner kommer att tömmas på befolkning inom ett antal år (har vi hört det förut?) mot Glesbygdsverkets ”glättade och överdrivna” rapporter om flytten i motsatt riktning. Eller ”Glesbygdsvirket är ju regeringens organ så dom måste ju vara optimistiska”.

Till och med riksdagens revisorer har i sin granskning av verket ifrågasatt hur vi rapporterar positiva nyheter, att dessa skulle ges en större framtoning än vad som är befogat. De går så långt att de till och med antyder brott mot grundlagen! Av dem kunde man förvänta sig en större noggrannhet.

Varför sker detta? Tål vi inte att se eländesbilden av glesbygd krackelerad? Störs vi av att allt inte är riktigt så dåligt som många media och dystra prognosmakare vill göra gällande? Kontrasten till den förhärskande eländesbilden är den lika onyanserade bilden i vissa magasin om det rika och lyckliga gods- och-gårdsfolket.

Verkligheten ligger som vanligt någonstans mittemellan.

Det är de nyanserna vi ska bidra med och – jag lovar – det kommer vi med oförminskad styrka att göra även i fortsättningen!

FÖRÖDANDE STÄMPEL

Framtidsprognosernas negativa påverkan på alla de kommuner och områden som döms ut är också förödande för de kommuner som drabbas av ”döds-stämpeln”. Då tappar lätt såväl den egna befolkningen som omgivningen tilltro till den bygdens förmåga.

Människor i landsbygd är värda en mer nyanserad och rättvisande beskrivning av sina hembygder! Prognosmakare göra sig icke besvär, de är oftast mer till bekymmer än stöd för kommuners utveckling, enligt min mening.

LANDSBYGDSSTATISTIK PÅ WEBBEN

En viktig del av Glesbygdsverkets verksamhet är att tillhandahålla fakta om gles- och landsbygd. För att förbättra tillgängligheten till vår unika statistik finns nu delar av den utlagd på verkets webbplats. För närvarande presenterar vi statistik inom fem kategorier; befolkning, service, kommunikationer, sysselsättning och utbildning. Vissa tabeller visar statistik på kommun- eller länsnivå. I de flesta fall redovisas materialet dock utifrån begreppen glesbygd, tätortsnära landsbygd och tätort och kan därmed utgöra ett viktigt komplement till andra myndigheters statistik på området.

Webbadressen är www.glesbygdsvirket.se

KLOK UPPHANDLING KAN GYNNA LOKALT NÄRINGS-LIV

Om offentliga upphandlare sköter sina uppköp klokt kan det lokala näringslivet få nya chanser till utveckling. Det framhåller Glesbygdsvirket i sitt yttrande över Upphandlingskommitténs slutbetänkande.

– Upphandlare kan inte handla lokalt enbart för att gynna det lokala näringslivet, förklarar Glesbygdsverkets chefsjurist Mikael Lindau. Det är emot upphandlingslagen. Men det finns stora möjligheter att anpassa upphandlingsrutinerna så att lokala företag lättare kan vara med och lämna anbud.

Glesbygdsvirket menar i sitt yttrande att det är angeläget att både upphandlare och leverantörer får ordentlig information om vilka regler som gäller. Därför efterlyser verket en ny handbok i upphandling där det ges goda exempel på tillättna former för lokal upphandling.

REDAKTION Birgitta Rhodin, 063-57 67 11

Annika Lidgren, 063-57 67 31

Vill du komma med på vår sändlista, hör av dig till: Margit Hallström, 063-57 67 20.

ANSVARIG UTGIVARE Mats Elg

Glesbygdsvirket

Samuel Permans gata 2, 831 30 Östersund

TEL 063-57 67 00, FAX 063-57 67 99

E-POST info@glesbygdsvirket.se

HEMSIDA www.glesbygdsvirket.se